

OKTOBER 2016

FOREBYGGELSE AF ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER OG NEGATIV SOCIAL KONTROL

NATIONAL HANDLINGSPLAN

REGERINGEN

Forord

Den personlige frihed er grundlæggende i Danmark. Her er ligestilling mellem kønnene, og kvinder og mænd, drenge og piger skal have lige muligheder for at udfolde sig og leve et frit liv.

Alligevel ser vi, at der er mennesker, som dagligt lever med trusler, vold og undertrykkelse bl.a. på grund af religiøs og social kontrol.

Der er unge kvinder og mænd i Danmark, der bliver truet til at indgå ægteskaber. Der er børn, som bliver sendt på genopdragsrejse, fordi deres forældre mener, at de er blevet for danske. Der er unge og voksne, som udsættes for en ekstrem social kontrol, og som på grund af undertrykkende kønsopfattelser, religion og kulturelle normer, fratages retten til at bestemme over egen krop og eget liv.

Det kan og må vi ikke tolerere.

Med den aftale, regeringen indgik med Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti den 31. maj 2016, rettet mod religiøse forkyndere, som søger at undergrave danske love og værdier og understøtte parallelle retsopfattelser, blev der iværksat en lang række tiltag for at sætte ind over for den undertrykkelse, der kommer fra bl.a. religiøse autoriteter.

Med denne handlingsplan tager vi de næste nødvendige skridt i kampen mod de parallelle samfund. Det gør vi ved en række nye tiltag, der massivt skal sætte

ind mod den ekstreme sociale kontrol og de æresrelaterede konflikter, som vi desværre fortsat ser udfolde sig i Danmark.

Vi skal have taget et endeligt opgør med berøringsangsten, så vi fremover sikrer, at der bliver igangsat en rettidig indsats over for børn og unge, som udsættes for æresrelaterede konflikter. Der skal ske en omfattende opkvalificering af fagprofessionelle, og kommunerne skal have beredskaberne på plads til at sætte ind i tide.

Vi skal have et sikkerhedsnet klar, så vi kan gribe de mennesker, som alligevel har brug for støtte, hvis de er flygtet fra en æresrelateret konflikt. Ingen skal afvises på grund af pladsmangel, når de banker på døren hos RED-Safehouse eller andre sikre bosteder.

Vi skal have en pakke klar med individuel hjælp, psykologbistand og rådgivning, så alle, der har været udsat for undertrykkelse, får den rette støtte til at påbegynde et nyt liv.

Endelig skal vi mobilisere de gode kræfter i miljøerne, som allerede i dag råber op og siger fra over for normer, værdier og handlinger, som ikke hører hjemme i Danmark.

Vores mål er, at børn, unge og voksne skal kunne leve et frit liv, hvor religiøse normer og kulturelle traditioner ikke begrænser deres frihed og rettigheder.

Regeringen – oktober 2016

Indhold

1. Indledning	6
Omfanget af æresrelaterede konflikter	7
Problemets karakter	8
Handlingsplanens overordnede mål	10
2. Lovgivning på området	11
3. Den eksisterende indsats til forebyggelse af æresrelaterede konflikter	14
Støtte til de unge	14
Opkvalificering af fagfolk	15
Forebyggelse, oplysning og holdningsbearbejdning	15
Tidlig indsats på asylcentre	15
Særlig indsats mod genopdragelsesrejser og andre ufrivillige udlandsophold	15
Myndighedsarbejde og samarbejde mellem myndigheder og organisationer	15
Viden og forskning	15
4. Nye indsatser	16
Bedre hjælp til ofre for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol	17
Udslusningsboliger og støtteordning målrettet unge	17
Styrket behandlingstilbud til unge	17
Styrket koordineret sagshåndtering	17
Styrket forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol	17
Rådgivningstilbud til kommunerne	18
Opkvalificering af fagpersoner og styrket oplysningsindsats	18
Mobilisering af opgør med undertrykkelse og negativ social kontrol	18
Støtte til de unge, der siger fra	18
Fokus på rettigheder	18
Strategiske partnerskaber og lokalt samarbejde	19
Systematisk videns- og dokumentationsindsats	19
Undersøgelser, forskning og evaluering	19

Æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol har været på den politiske dagsorden i mange år. Men selv om en lang række initiativer er iværksat for både at støtte og hjælpe ofrene og for at forebygge nye hændelser, er der fortsat store udfordringer.

Unge udsat for æresrelaterede konflikter tager til stadighed ophold på sikre botilbud, og etniske minoritetskvinder er overrepræsenteret på landets krisecentre – flere af dem på grund af æresrelateret vold.

I nogle miljøer er der opstået parallelsamfund, hvor enkeltpersoner, familier, religiøse autoriteter eller trossamfund håndhæver værdier og normer, der strider mod individets frihedsrettigheder, ligestilling og demokratiske principper. I disse miljøer udøves en negativ social kontrol af børn, unge og voksne, som fastholder den enkelte i undertrykkelse og fratager dem deres selvstændighed og mulighed for at bestemme over eget liv. Særligt piger og kvinder er udsat for negativ social kontrol.

Og selv blandt de mere ressourcestærke og umiddelbart velfungerende familier kan det fortsat ske, at børn og unge udsættes for undertrykkelse i hjemmet. Tilsvarende er der eksempler på, at også unge fra disse familier tvinges ind i ægteskaber, de ikke ønsker, eller udsættes for andre æresrelaterede konflikter, som fratager dem muligheden for det normale ungdomsliv, de gerne vil leve.

Samtidig er erfaringen fra professionelle aktører på området, at fagpersoner omkring børn og unge i mange situationer er præget af berøringsangst og er tilbageholdende med at iværksætte foranstaltninger, bl.a. ud fra en misforstået antagelse om, at der er tale om en fremmed kultur og anderledes familiestrukturer, som bør respekteres, eller som besværliggør arbejdet og dialogen med familien.

Der er børn og unge, der svigtes på grund af misforståede hensyn og frygt for at gøre noget forkert.

Omfanget af æresrelaterede konflikter

Problematikken omkring æresrelaterede konflikter er præget af mørketal, da en del sager formentlig aldrig kommer til myndigheder og andre aktørers kendskab. En række opgørelser kan dog give et indblik i antallet af kendte tilfælde samt i udviklingen i antallet af sager over årene.

Opgørelser af antallet af unge udsat for negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter, der henvender sig til rådgivningstilbuddet Etnisk Ung, viser en stigning fra 101 i 2005 til 1207 i 2015. Også antallet af henvendelser til det sikre botilbud RED-Safehouse er steget, fra 64 henvendelser i 2006 til 242 i 2015.

Derudover oplever kvindekrisecentrene, at gruppen af voldsramte etniske minoritetskvinder, herunder kvinder, som har været udsat for æresrelateret vold, fylder mere og mere på centrene. Årsstatistikken for kvinder og børn på krisecenter for 2014 viser bl.a., at kvinder med andet fødeland end Danmark udgør 45 pct. på krisecentrene i 2014, selv om de kun udgør 12 pct. af det samlede antal voksne kvinder i Danmark.

Tallene illustrerer, at der er en vedvarende aktuel udfordring, men er samtidig et udtryk for, at flere og flere unge i stigende grad er blevet opmærksomme på deres rettigheder og mulighederne for hjælp og støtte.

ØVRIGE DATA OM PROBLEMETS OMFANG

Rigspolitiet

Rigspolitiet har siden 2006 registreret anmeldelser og sager vedrørende æresrelaterede konflikter og forbrydelser fra landets politikredse med henblik på kontinuerligt at have et overblik over området. Registreringen sker på baggrund af indberetninger fra politikredse og vedrører ikke alene anmeldelser om mulige strafbare forhold, men også henvendelser til politiet om æresrelaterede konflikter mv. Opgørelserne viser et antal af sager pr. år på mellem 109 (2006) og op til 167 (2009). Der er i 2015 i alt registreret 140 anmeldelser/sager.

Nydanske unges oplevelse af social kontrol, frihed og grænser

En undersøgelse om social kontrol fra 2011 viser, at 25 pct. af unge mellem 15-20 år med etnisk minoritetsbaggrund frygter, at familien vælger en ægtefælle mod deres vilje, og 25 pct. oplever større eller mindre grad af begrænsning i forhold til at vælge uddannelse, venner og fritidsaktiviteter.

Medborgerskabsundersøgelsen og Integrationsbarometret 2016

Ifølge de seneste målinger (2016) på Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriets Integrationsbarometer føler næsten hver 5. af de 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, at de får begrænset deres frihed og selvbestemmelse af familien i relation til valg af kæreste og ægtefælle.¹ Der har samtidig i et vist omfang været en positiv udvikling siden 2012, således at færre unge nydanskere oplever, at de ikke selv kan bestemme deres valg af kæreste eller ægtefælle. Undersøgelsen viser også, at de unge selv i betydeligt omfang tilslutter sig ligestilling mellem kønnene.

Nydanske LGBT-personers levevilkår

I 2015 blev der udarbejdet en undersøgelse af nydanske LGBT-personers levevilkår, som viser, at flertallet af nydanskere har positive og tolerante holdninger til LGBT-personer, og 73 pct. mener, at samfundet bør acceptere homoseksualitet. Imidlertid har et betydeligt mindretal negative holdninger til LGBT, og 24 pct. støtter et forbud mod sex mellem to personer af samme køn, 43 pct. opfatter homoseksualitet som unaturligt, 39 pct. opfatter homoseksualitet som en religiøs synd, 22 pct. opfatter homoseksualitet som en sygdom og 29 pct. er modstandere af at tillade kønsskifteoperationer.

Endvidere viser undersøgelsen, at nydanske LGBT-personer på en række områder har væsentligt dårligere levevilkår end andre LGBT-personer i Danmark, herunder har bl.a. 33 pct. overvejet selvmord inden for det seneste år (for øvrige LGBT-personer er tallet 19 pct.), og selvmordstanker er cirka fire gange så udbredt blandt nydanske LGBT-personer end blandt den heteroseksuelle majoritetsbefolkning.

De problemer, som nydanske LGBT-personer oplever, vedrører primært egen familie og det etniske minoritetsmiljø, og den vold, som rammer nydanske LGBT-personer, kan ofte karakteriseres som æresrelateret vold. 13 pct. har eksempelvis været udsat for fysisk vold fra familiens side, 18 pct. har været udsat for voldstrusler fra familiens side, og 15 pct. har oplevet pres for at blive gift mod deres vilje.

Analyserne viser desuden, at de voldramte og voldstruede nydanske LGBT-personer gennemsnitligt set kommer fra familier, hvor ære og religion tillægges større betydning end i de andre nydanske LGBT-personers familier.

1 <http://www.integrationsbarometer.dk/>

Problemets karakter

Æresrelaterede konflikter forstås i denne sammenhæng som konflikter, der opstår inden for nære, familiære relationer, og hvor konflikten skyldes en opfattelse af, at familiens ære er blevet krænket.

Familiens ære er knyttet til en opfattelse af familien som en samlet enhed – et fællesskab, hvor den enkeltes handlinger påvirker hele familien og dens ære. Det er således hele familiens omdømme og ære, der skades, hvis et familiemedlem handler i strid med normer for, hvad der opfattes som god opførsel.

Æresbegrebet er meget komplekst og kan lettere forsimplet forstås som et sæt af normer, der specificerer, hvad ære betyder, og hvordan man taber ære.

Æresbegrebet er oftest knyttet til forestillinger om en families generelle status og særligt i forhold til forestillinger om kvinders ærbarhed og seksuelle adfærd. Ærbarheden kan bl.a. være afhængig af, at pigerne afholder sig fra sex før et eventuelt ægteskab, ikke har en kæreste og ikke bryder et ægteskab på trods af f.eks. psykisk eller fysisk vold. Piger og kvinder er derfor særlig udsatte, og nogle gange kan verserende rygter være nok til at udløse en konflikt.

Drenge og mænd kan ligeledes være udsat for æresrelaterede konflikter, men konflikten sætter typisk ind på et senere tidspunkt i deres liv. Det kan f.eks. ske, hvis en dreng eller mand modsætter sig et ægteskab eller er homoseksuel eller i tilfælde, hvor han presses eller tvinges til at true eller øve vold mod familiemedlemmer, der har forbrudt sig mod de gældende normer.

Samtidig er der i visse familier meget traditionelle kønsroller og en patriarkalsk kultur, hvor manden har magten, og hvor manden er kvinden overlegen. Det betyder, at der er miljøer og familier, hvor der ikke er ligestilling mellem kønnene,

og hvor piger og kvinders udfoldelsesmuligheder begrænses. Derudover bliver nogle drenge fra etniske minoritetsfamilier fra barnsben opdraget til at udvise en særlig form for maskulinitet, fordi de skal beskytte familiens ære, bl.a. ved at kontrollere deres søstres gøren og laden.

En overtrædelse af normer relateret til æresbegrebet indebærer for nogle familier reaktioner, der skal genoprette familiens ære og sikre, at den vanærende handling stoppes. For nogle familier rangerer hensynet til familiens ære højere end den enkeltes ønsker og rettigheder i en sådan grad, at den enkeltes rettigheder krænkes ved familiens ønske om at genoprette ære. I den forbindelse kan der være tale om overgreb.

Æresrelaterede konflikter kan bl.a. komme til udtryk i form af negativ social kontrol, adfærdsbegrænsning og kontrol af bevægelsesfrihed, psykisk og fysisk vold, chikane, blandt andet på sociale medier, eller trusler. Nogle familier tyr til tvangsægteskaber eller genopdragsrejser i ønsket om at få det afvigende familiemedlem til igen at fremstå ærbar i omverdenens øjne. Alt sammen med henblik på at få den enkelte til at handle i overensstemmelse med familiens normer.

De primære udøvere af social kontrol og personerne bag tvangsægteskaber er ofte forældre, men også søskende, den øvrige familie i Danmark og pres fra slægtninge i oprindelseslandet samt det sociale netværk i nærmiljøet kan spille en rolle. I familien kan både moren og faren være udøvere, ligesom både piger og drenge, kvinder og mænd kan være dem, som udøver kontrollen. Den negative sociale kontrol kan også have sit udspring i ungegrupperinger, hvor formålet er at opretholde en bestemt religiøs eller etnisk minoritetskultur blandt de unge selv.

Negativ social kontrol

Negativ social kontrol i forhold til æresrelaterede konflikter handler om handlinger, styring, kontrol eller sanktioner, der i væsentlig grad hæmmer eller begrænser den enkeltes livsudfoldelse, adfærd, valg og rettigheder. Det kan f.eks. være kontrol eller restriktioner i forhold til livsstil, fritidsaktiviteter, sociale relationer, valg af ægtefælle eller retten til at bestemme over egen krop. Piger og kvinder er særligt udsatte for negativ social kontrol. Også drenge kan udsættes herfor, men det sætter typisk ind på et senere tidspunkt i deres liv, f.eks. i forbindelse med valg af ægtefælle, seksualitet og uddannelse.

Det kan få konsekvenser for den enkelte i form af f.eks. manglende frihed og ligestilling samt deltagelse i skole- og fritidsaktiviteter. Den sociale kontrol vil ofte af familien blive begrundet i et ønske om at passe på sit barn, så barnet eller den unge ikke får et dårligt rygte, ikke bliver udsat for dårlig påvirkning og ikke har en adfærd, som er i modstrid med familiens æreskodeks.

Tvangsægteskab

Tvangsægteskaber er ulovlige og kan defineres som et ægteskab, hvor en eller begge parter er blevet tvunget til at indgå ægteskab eller religiøs vielse imod deres vilje, f.eks. ved vold eller trussel om vold. Både kvinder og mænd kan være ofre for tvangsægteskaber. I nogle tilfælde, hvor ægteskabet arrangeres i et samspil mellem de unge og deres forældre, kan der være tydelige elementer af pres eller forventninger fra familiemedlemmerne, der gør det svært at modstå ægteskabet, de såkaldte gråzone-ægteskaber.

Nogle forhold kan øge risikoen for tvangsægteskab, f.eks. hvis den unge er blevet seksuelt misbrugt, har haft seksuelle forhold eller er blevet gravid uden for ægteskabet. Det samme gælder ved homoseksualitet, hvor familier i nogle tilfælde forsøger at gennemtvinge et ægteskab i forsøg på at skjule deres barns homoseksualitet. Desuden kan der være forhøjet risiko for tvangsægteskab ved kriminel virksomhed eller misbrug, idet familien i et forsøg på at rette op på de forhold tvangsgifter den unge.

Genopdragelsesrejse

Genopdragelsesrejser er rejser, hvor et barn eller en ung ufrivilligt bliver sendt til forældrenes oprindelsesland eller et andet land i en længere periode med henblik på adfærdsregulering. Andre ufrivillige udlandsophold dækker over ufrivillig rejse med henblik på f.eks. at blive forlovet, tvangsgift eller tilfælde, hvor den unge efterfølgende forhindres i hjemrejse. Begrebet dækker ikke over børn og unges frivillige ophold i forældres oprindelsesland f.eks. ved ferie, selvom ferie kan bruges som påskud for at sende børn og unge af sted på genopdragelsesrejse.

Genopdragelsesrejser og andre ufrivillige udlandsophold kan bl.a. forekomme, fordi barnet eller den unge har et kæresteforhold eller opfører sig på en måde, som forældrene ikke billiger og derfor ønsker en social, religiøs eller kulturel genopdragelse af deres barn. Genopdragelsesrejser kan ligeledes være foranlediget af, at forældre vil forebygge kriminalitet eller relationer til kriminelle miljøer og derfor i afmagt sender barnet eller den unge væk på genopdragelsesrejse. Genopdragelsesrejser har ofte store personlige konsekvenser for barnet eller den unge. Det kan være i form af omsorgssvigt, identitetskrise og mistillid til familien. Samtidig kan eventuel manglende skolegang, risiko for eskalering af familiekonflikter og brudte familieforhold ved hjemvendelsen blive konsekvenser som følge af genopdragelsesrejser.

Handlingsplanens overordnede mål

Regeringen ønsker med denne handlingsplan markant at styrke indsatsen mod æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol.

Initiativerne skal bygge videre på og videreudvikle den eksisterende forebyggende indsats på området og bidrage til, at færre børn, unge og voksne oplever æresrelaterede konflikter, undertrykkelse og flere kan nyde godt af de rettigheder og muligheder, alle borgere i Danmark er berettiget til.

Regeringen vil også styrke akutindsatsen og sikre, at alle får den hjælp og støtte, de har brug for. Det gælder både i de mere alvorlige tilfælde, der indbefatter tvang, trusler og vold. Og det gælder i de tilfælde, hvor den enkeltes livskvalitet væsentligt forringes, hvor der er mistro, udbredt kontrol og manglende frihed til personlige livsvalg.

Med handlingsplanen skal fagfolks håndtering af æresrelaterede sager styrkes. Der skal ske et opgør med be-

røringsangsten blandt fagpersoner, og samtidig skal kommunerne også ledelsesmæssigt prioritere forebyggelsen af æresrelaterede sager.

Endelig vil regeringen støtte, at der sker en mobilisering af unge, der vil og kan sige fra over for undertrykkelse og negativ social kontrol.

HER VIL REGERINGEN SÆTTE IND

Den eksisterende indsats er baseret på både myndighedsopkvalificering, forældreinddragelse, holdningsbearbejdelse og akutindsatser. Men på grund af de vedvarende udfordringer er det nødvendigt at styrke og udvikle den eksisterende indsats på en række områder. Derfor foreslår regeringen følgende indsats:

Bedre hjælp til ofre for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol

1. Udslusningsboliger til unge, der har været på flugt
2. Støtteordning for unge
3. Styrket behandlingstilbud af traumer mv. til personer udsat for æresrelaterede konflikter
4. Bedre koordinering af myndighedernes håndtering af æresrelaterede sager

Styrket forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol

5. Rådgivningstilbud til kommunerne
6. Styrket opkvalificering af fagpersoner
7. Oplysningsindsats – opgør med berøringsangsten

Mobilisering af opgør med undertrykkelsen og negativ social kontrol

8. Støtte til unge, der siger fra over for negativ social kontrol
9. Fokus på børn og unges rettigheder
10. Rettighedsindsats
11. Strategiske partnerskaber mellem kommuner, boligorganisationer og lokale foreninger

Systematisk videns- og dokumentationsindsats

12. Nye undersøgelser, herunder i maskulinitet og kønsrollemønstre i religiøse og etniske minoritetsmiljøer
13. Forskning og metodeudvikling med fokus på familiernes rolle i forebyggelsesindsatsen.
14. Evaluering af indsatserne, herunder kortlægning af indsatser og metoder der virker

2.

Lovgivning på området

En række love har betydning for indsatsen mod æresrelaterede konflikter. Det gælder bl.a. straffeloven, udlændingeloven, lov om social service, cpr-loven og ægteskabsloven. I det følgende er centrale love, som har til hensigt at modvirke tvangsægteskaber og genopdragelsesrejser, kort ridset op.

TILTAG MOD TVANGSÆGTESKABER

Straffeloven

Efter straffelovens § 260, stk. 1, straffes med bøde eller fængsel indtil to år for ulovlig tvang, den, som ved vold eller trussel om vold, om betydelig skade på gods, om frihedsberøvelse eller om at fremsætte usand sigtelse for strafbart eller ærerørigt forhold eller at åbenbare privatlivet tilhørende forhold tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget.

Efter straffelovens § 260, stk. 2, kan straffen stige til fængsel indtil 4 år, hvis nogen tvinges til at indgå ægteskab eller til en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed.

Straffelovens § 260, stk. 2, blev indsat ved lov nr. 316 af 30. april 2008 for bl.a. at afspejle, at tvang til ægteskab indebærer et alvorligt indgreb i den personlige frihed, som kan have meget vidtrækkende og langvarige konsekvenser for den person, der har været udsat for en sådan tvang. Ved lov nr. 434 af 1. maj 2013 blev straffelovens § 260, stk. 2, om tvangsægteskaber udvidet til også at omfatte ulovlig tvang til religiøse vielser, således at ulovlig tvang i forbindelse med religiøse vielser blev omfattet af den skærpede strafferamme på fængsel indtil 4 år.

Straffelovens § 260, stk. 2, omfatter f.eks. et tilfælde, hvor et familiemedlem truer en datter eller søn med vold eller med at slå vedkommende ihjel, hvis vedkommende ikke lader sig vie religiøst med den person, som familien har valgt.

Straffelovens § 260 omfatter alle, der ved tilskyndelse, råd eller dåd har medvirket til den ulovlige tvang, jf. straffelovens § 23. Der vil således f.eks. foreligge medvirken, hvis en far tilskynder sin søn til at udøve vold mod sin datter for at tvinge hende til at blive religiøst viet.

Medvirkensansvaret omfatter også den, der udfører den religiøse vielse, hvis den pågældende er bekendt med, at vielsen indgås som følge af, at der er udøvet tvang af den karakter, som er nævnt i straffelovens § 260.

Lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning

Politiet kan give strafsanktionerede forbud til en person mod at kontakte eller følge efter en anden og medlemmer af dennes husstand (såkaldt tilhold) og mod at opholde sig eller færdes i et afgrænset område, hvor den anden og medlemmer af dennes familie ofte færdes (såkaldt opholdsforbud).

Det forudsættes som udgangspunkt, at der er begrundet mistanke om, at der er sket fredskrænkelse, eller der mod den anden er begået et strafbart forhold, som kan sidestilles med en fredskrænkelse, samt at der er bestemte grunde til at antage, at den pågældende fortsat vil krænke den anden.

Loven indeholder herudover bl.a. en særlig regel om tilhold i relation til tvangsægteskaber mv. Efter § 2, stk. 3, kan der således meddeles tilhold, hvis der er rimelig grund til at mistænke en person for at have begået eller forsøgt at begå en overtrædelse af straffelovens bestemmelse om ulovlig tvang ved at tvinge en anden til at indgå ægteskab eller religiøs vielse uden borgerlig gyldighed.

Endvidere kan en person over 18 år forbydes at opholde sig i sit hjem (såkaldt bortvisning). Det gælder bl.a., såfremt der er begrundet mistanke om, at den pågældende mod et medlem af sin husstand har begået en overtrædelse af straffelovens § 260 om ulovlig tvang, jf. ovenfor.

Udlændingeloven

Udlændingeloven indeholder en række bestemmelser, som vedrører tvangsægteskaber. Bl.a. for at forhindre tvangsægteskaber er det i udlændingelovens § 9 gjort til en betingelse for familiesammenføring, at begge ægtefæller er over 24 år, idet de unge anses for at være bedre rustet til at sige nej til et ægteskab, de ikke ønsker, jo ældre de er. Det er endvidere en betingelse for familiesammenføring, at ægteskabet er indgået efter begge parter eget ønske. Et ægteskab mellem fætter og kusine anses som udgangspunkt som et tvangsægteskab. Afkræftes denne formodning ikke, gives der afslag på ægtefællesammenføring. Endvidere kan en udlænding udvises, hvis den pågældende idømmes ubetinget frihedsstraf for at have tvunget nogen til at indgå ægteskab eller en religiøs vielse mod eget ønske, jf. § 22 i udlændingeloven.

Lov om ægteskabs indgåelse og opløsning

Ved indgåelse af ægteskab i Danmark skal myndighederne påse, at betingelserne for indgåelse af ægteskabet er opfyldt. Myndighederne skal i den forbindelse også være opmærksomme på, at ingen af parterne indgår ægteskabet, fordi den pågældende er udsat for tvang eller lignende. Danske myndigheder må således ikke medvirke til indgåelse af tvangsægteskaber. Det fremgår af vejledning om behandling af ægteskabssager (vejledning af 18. marts 2016 om behandling af ægteskabssager), hvad myndighederne skal være opmærksomme på for at vurdere, om der er tale om et tvangsægteskab.

TILTAG MOD ALVORLIGE ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER

Lov om social service

Efter lov om social service (serviceloven) er kommunerne forpligtede til at yde rådgivning og nødvendig støtte til personer, som oplever æresrelaterede konflikter, såfremt de vurderer, at der behov herfor. Desuden har kommunen pligt til at tilbyde midlertidigt ophold på et krisecenter til kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- og samlivsforhold. Dette gælder også kvinder udsat for alvorlige æresrelaterede konflikter.

Det fremgår endvidere af lov om social service § 12 a, at kommunerne er forpligtet til at tilbyde rådgivning og handleplaner til voksne, der udsættes for æresrelaterede konflikter. En sådan handleplan udarbejdes i samarbejde med borgeren og skal indeholde:

- 1) en risikovurdering for den pågældende borger,
 - 2) oplysninger om borgerens aktuelle situation, herunder relevante forhold vedrørende bopæl, arbejde, uddannelse og forholdet til pårørende,
 - 3) overvejelser om eventuelle relevante støttemuligheder i forhold til bopæl, arbejde og uddannelse samt formålet hermed og
 - 4) overvejelser om eventuelle relevante støttemuligheder efter denne lov eller efter anden lovgivning og formålet hermed.
-

CPR-loven

Med virkning fra den 1. maj 2015 blev der indført en særlig adressebeskyttelse i CPR-loven.

Efter CPR-lovens § 6, stk. 6, er det således muligt at få registreret en særlig adressebeskyttelse i CPR med det resultat, at den pågældendes faktiske adresse ikke fremgår af CPR og dermed ikke fra CPR videregives til andre. Den pågældende er i stedet registreret i CPR uden fast bopæl i kommunen. Det er en betingelse for registrering af særlig adressebeskyttelse, at en person udsættes for trusler mod sin person i forbindelse med æresrelaterede eller samlivsrelaterede konflikter, og at politiet har truffet en konkret afgørelse om beskyttelsen. Det er en forudsætning, at særlig adressebeskyttelse iværksættes i forbindelse med en flytning. Den særlige adressebeskyttelse vil – for at yde en reel beskyttelse – skulle kombineres med den almindelige navne- og adressebeskyttelse i medfør af CPR-lovens § 28, stk. 1, som i særlige tilfælde kan tildeles for længere tid end ét år.

TILTAG MOD GENOPDRAGELSESREJSER MV.

Udlændingeloven

Udlændingeloven indeholder en række bestemmelser, som vedrører genopdragelsesrejser og relaterede forhold.

Udlændingeloven indeholder regler, der har til formål at modvirke genopdragelsesrejser. Hvis et barn sendes til udlandet på genopdragelsesrejse, gælder en skærpet bortfaldsregel. I sådanne tilfælde bortfalder opholdstilladelsen efter 3 måneder, jf. udlændingelovens § 17, stk. 2. Efter de almindelige bortfaldsregler falder en opholdstilladelse bort ved hhv. 6 eller 12 måneders udlandsophold, jf. udlændingelovens § 17, stk. 1. Efter udlændingelovens § 44 c skal kommunalbestyrelsen endvidere underrette Udlændingestyrelsen om sager, hvor kommunalbestyrelsen har kendskab til eller begrundet mistanke om, at mindreårige udlændinge har opholdt sig uden for Danmark i mere end 3 måneder på genopdragelsesrejse mv. Formålet med underretningspligten er at understøtte, at Udlændingestyrelsen får kendskab til de tilfælde, hvor det som følge af en genopdragelsesrejse kan komme på tale at anvende udlændingelovens bortfaldsregler. Er et barns tidligere opholdstilladelse i Danmark bortfaldet pga. udlandsophold, og søger barnet på ny om opholdstilladelse, kan opholdstilladelse kun gives, hvis hensynet til barnets tarv taler for det, jf. udlændingelovens § 9, stk. 17. Formålet med reglerne er at modvirke, at børn, der har ret til ophold i Danmark, bliver sendt tilbage til hjemlandet for at opholde sig dér, indtil barnet er næsten voksent, og således vokser op i overensstemmelse med hjemlandets kultur og skikke frem for danske normer og værdier.

Bekendtgørelse om elevers fravær fra undervisningen i folkeskolen

Det fremgår af § 4, stk. 5, at skolen straks skal give meddelelse til kommunen, hvis skolen får oplysning om, at en elev opholder sig eller kan formodes at opholde sig i udlandet, og senest når en elev har været fraværende i en uge, herunder hvis en elev ikke er mødt i skole den første uge efter sommerferiens afslutning, og fraværet ikke skyldes sygdom eller ekstraordinær frihed med skolens tilladelse. Der henvises til reglerne i lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag.

Lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag

Efter lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og bekendtgørelse om børne- og ungeydelsen er det som udgangspunkt en betingelse for at modtage børnetilskud eller børne- og ungeydelse, at barnet eller den unge faktisk opholder sig her i landet. I modsat fald vil de nævnte ydelser kunne inddrages, ligesom der vil kunne reduceres i eventuel boligstøtte, som en familie modtager i medfør af lov om individuel boligstøtte. Kravet om barnets faktiske ophold her i landet kan dog fraviges, hvis udlandsopholdet er kortvarigt eller midlertidigt som led i barnets uddannelsesforløb. For et undervisningspligtigt barn vil kravet ikke kunne fraviges, hvis der er tale om ulovligt skolefravær.

Lov om social service

Lov om social service (serviceloven) udgør bl.a. rammen for indsatsen for udsatte børn og unge i kommunerne. De foranstaltninger, der kan iværksættes efter serviceloven, finder også anvendelse i forhold til børn og unge udsat for æresrelaterede konflikter, herunder genopdragelsesrejser, såfremt betingelserne i serviceloven i øvrigt er opfyldt. Kommunernes muligheder for at hjælpe børn og unge i disse situationer omfatter bl.a. mulighed for at iværksætte en undersøgelse af et barns forhold, muligheden for at iværksætte særlige foranstaltninger, herunder muligheden for anbringelse uden for hjemmet. Desuden er det vigtigt at fremhæve offentligt ansattes underretningspligt.

3.

Den eksisterende indsats til forebyggelse af æresrelaterede konflikter

Den danske indsats mod æresrelaterede konflikter går flere år tilbage og har gennem tiden været præget af en bred politisk opbakning til at prioritere indsatsen. I 2012 blev det således ved en bred politisk aftale besluttet at afsætte satspuljemidler til den første egentlige handlingsplan om forebyggelse af æresrelaterede konflikter, *National strategi mod æresrelaterede konflikter*, som den nuværende indsats i vid udstrækning er baseret på.

Det hidtidige arbejde har bl.a. haft fokus på at sikre hjælp til ofre for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, både ved akutte sager og før konflikten eskaleres. Den har samtidig fokuseret på forebyggende og holdningsbearbejdende arbejde blandt børn, unge og voksne og på at øge kendskabet til udfordringerne blandt fagfolk, der i deres daglige virke kan møde unge udsat for æresrelaterede konflikter.

De eksisterende tiltag afspejler en vifte af forskellige virkemidler i kampen mod negativ social kontrol, tvangsægteskaber, genopdragelsesrejser mv., og indeholder bl.a. rådgivning og støtte til unge, sikre bosteder, dialogmøder mellem børn, unge og voksne, opkvalificering af fagfolk og styrkelse af samarbejdet mellem relevante aktører. Indsatsen indbefatter inddragelse af en række myndigheder og organisationer som f.eks. kommuner, politi, ministerier og private NGO'er samt frivillige foreninger.

Væsentlige indsatser i den eksisterende indsats omfatter blandt andet:

Støtte til de unge

"Etnisk Ung" er en særlig indsats om æresrelaterede konflikter, som blev etableret i 2002 og rådgiver unge, forældre og fagfolk om æresrelaterede konflikter. De tilbyder bl.a. psykologsamtaler til unge, landsdækkende telefonisk og personlig rådgivning samt konfliktmægling. Etnisk Ung afholder ligeledes kurser, temadage og konferencer for fagfolk.

RED-Safehouse, som blev etableret i 2004, er et sikkert botilbud til unge mellem 16-17 år, enlige kvinder og mænd samt par, der flygter fra alvorlige æresrelaterede konflikter, herunder tvangsægteskab, genopdragelsesrejse og andre former for tvang, trusler og æresrelateret vold. RED-Safehouse har en hovedafdeling på Sjælland og åbner i efteråret 2016 en afdeling i Jylland. RED-Safehouse råder i alt over 35 pladser samt tre pladser i tæt tilknytning til hovedinstitutionen på Sjælland. Derudover råder RED-Safehouse over 21 udslusningspladser i tilknyttede udslusningsboliger. Ud over sikkerhed til truede unge tilbyder RED-Safehouse også støtte og rehabilitering med henblik på at gøre de unge i stand til at kunne klare sig selv og opnå uddannelse, arbejde, egen bolig, sociale netværk mv.

Desuden etableres der en særlig helhedsorienteret indsats for unge, der har oplevet alvorlige æresrelaterede konflikter, og som har haft ophold på RED-Safehouse eller andre botilbud. Indsatsen løber til og med ultimo 2018 og skal bl.a. indeholde netværkskabende aktiviteter og information, som en ung eller voksen, der skal etablere sig i egen bolig, gennemføre uddannelse, opnå og fastholde job mv., kan have brug for.

Derudover er der iværksat en særlig indsats på udvalgte kvindekrisecentre, hvor medarbejdere uddannes til at fungere som ressourcepersoner i forhold til eget og andre krisecentre i området. Endelig er der i regi af Ungdommens Røde Kors iværksat et mentorprojekt til unge kvinder, der har oplevet æresrelaterede konflikter, og der gennemføres en opkvalificering af grundskolevejledere i udvalgte skoler, hvor vejle-

dere lærer at identificere, støtte og rådgive unge i æresrelaterede konflikter samt vejlede det øvrige personale på skolerne.

Opkvalificering af fagfolk

En række initiativer er gennemført med henblik på at opkvalificere relevante faggrupper. Blandt andet tilbyder Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI) gratis kurser for frontmedarbejdere i alle landets kommuner. På kurserne opkvalificeres fagfolk til at forebygge, opdage og håndtere sager om f.eks. social kontrol, genopdragelsesrejser og tvangsægteskaber. Omkring 1.820 kommunale ansatte har i perioden 2012-2015 gennemført et kursus eller et særligt tilrettelagt forløb om æresrelaterede konflikter.

Endvidere er der etableret et tværfagligt tilvalgsmodul om æresrelaterede konflikter til Den Sociale Diplomuddannelse i regi af Professionshøjskolen Metropol målrettet lærere, pædagoger, socialrådgivere, krisecentermedarbejdere mv. Der er desuden etableret et efteruddannelsesforløb om æresrelaterede konflikter og udarbejdet informationsmateriale til studievejledere og UU-Vejledere på ungdomsuddannelserne. Derudover opkvalificeres døgninstitutioner til i højere grad at kunne rumme børn og unge i æresrelaterede konflikter.

Forebyggelse, oplysning og holdningsbearbejdning

Der er gennemført en helhedsorienteret indsats i udvalgte byer og boligområder, som bl.a. indeholder kurser til medarbejdere, fyraftensmøder for lokale aktører, dialogkorpsbesøg mv. Dialogkorpset består af unge og forældre, som går i dialog med andre unge og forældre om æresbegreber, ligestilling mellem kønnene, unges rettigheder og muligheder, negativ social kontrol mv. på skoler, i klubber og foreninger rundt om i landet. Dialogkorpset er trænet i at skabe en øget bevidsthed om og refleksion over deltagernes egne sociale og kulturelle normer. Dialogkorpset tilbyder også en særlig workshop til unge kvinder, hvor kvinderne modtager viden om deres rettigheder og muligheder som led i at styrke dem i at sige fra overfor undertrykkelse.

Der er desuden iværksat en række andre initiativer med fokus på at fremme viden om rettigheder, bl.a. blev der i årene 2007-2014 gennemført en rettighedskampagne på sprogskolerne og i udsatte boligområder vedrørende ligestilling mellem kønnene.

Derudover blev der i juni 2016 lanceret en app, som på en enkel måde informerer om emner vedrørende ligestilling, frihedsrettigheder, børns rettigheder, uddannelse, arbejde, økonomi, vold og voldtægt, sex, ægteskab og familie. App'ens indhold findes på seks sprog. Herudover er der udarbejdet plakater og foldere samt information om app'en på fire sprog. Materialet er udsendt til asylcentre, sprogcentre, biblioteker, politi, borgerservice, krisecentre og bydelsmødre.

I efteråret 2016 igangsættes et initiativ, som skal styrke forældresansvaret i udsatte etniske minoritetsfamilier. Projektet skal understøtte, at etniske minoritetsforældre får tilstrækkelig viden til at kunne påtage sig deres forældresansvar og udøve forældreskab på en måde, der understøtter familien og børnenes trivsel, udvikling og positive tilknytning til samfundet. Der er tale om forældre som har sproglige, kulturelle, sociale eller sundhedsmæssige udfordringer og/eller et begrænset kendskab til

de pligter, rettigheder og muligheder, som samfundet rummer – herunder i forhold til daginstitutioner, skole, fritidsliv mv.

Tidlig indsats på asylcentre

Regeringen besluttede i januar 2016 at indføre et nyt obligatorisk undervisningsforløb på asylcentre om bl.a. ligestilling og kønsrelationer. På kurset undervises i emner som ligestilling mellem kønnene, kvinder og seksuelle minoriteters rettigheder samt kønsrelationer i det danske samfund. Emnerne indgår også i den undervisning, som tilbydes de ældste asylansøgerbørn, dvs. både ledsagede og uledsagede drenge og piger mellem 16 og 18 år.

Særlig indsats mod genopdragelsesrejser og andre ufrivillige udlandsophold

I perioden 2013-2016 er personalet på de danske ambassader blevet opkvalificeret, så de har viden om æresrelaterede konflikter og genopdragelsesrejser. Derudover er der udarbejdet en udrejseblanket, som unge, der frygter genopdragelsesrejse, kan udfylde. Blanketten skal lette myndighedernes arbejde med at hjælpe den unge, såfremt den unge sendes til udlandet mod sin vilje. Endvidere er der i regi af Etnisk Ung etableret en hotline og iværksat særlig støtte til børn og unge, der vender hjem til Danmark efter et ufrivilligt ophold i udlandet, og der er udviklet informationsmateriale om genopdragelsesrejser til grundskoler, ungdomsuddannelser og forældre. Endelig har det daværende Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold i 2015 udsendt et informationsbrev om genopdragelsesrejser til landets kommuner. Vejledningen indeholder oplysninger om relevant lovgivning, henvisninger til rådgivning og viden om området.

Myndighedsarbejde og samarbejde mellem myndigheder og organisationer

Der er etableret en central rådgivningsenhed i regi af VISO (den nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisation under Socialstyrelsen). VISO tilbyder bl.a. kommunerne rådgivning, hjælp i enkeltsager og i tilrettelæggelse af kommunens indsats. Der er desuden sikret udbredelse af kommunernes kendskab til politiets kontaktpersoner i æresrelaterede sager. Endvidere er der udarbejdet håndbøger om æresrelaterede konflikter til socialrådgivere. Håndbøger målrettet lærere, pædagoger, krisecentermedarbejdere og sundhedspersonale er under udarbejdelse. Endelig er der udarbejdet faktaark målrettet fagpersoner om hhv. æresrelaterede konflikter, negativ social kontrol, tvangsægteskaber, genopdragelsesrejser, religiøse vielser og symptomer og faresignaler ved æresrelaterede konflikter og håndteringen heraf.

Viden og forskning

Der er i Integrationsbarometret i regi af Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet indarbejdet indikatorer, der måler omfanget og udviklingen af visse aspekter af negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter. Der er etableret en hjemmeside med relevant viden og oplysning om æresrelaterede konflikter og forskellige tilbud. Der er gennemført et samarbejde med Vidensbutikkerne på universiteterne, hvor studerende vælger emner om æresrelaterede konflikter til bachelor- og specialeopgaven.

4.

Nye indsatser

Vi skal videreføre de initiativer, som allerede er iværksat i kampen mod æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Men de fortsatte udfordringer med æresrelaterede konflikter viser, at der er behov for at styrke indsatsen markant på centrale områder. Der er behov for at skabe en koordineret indsats på området på tværs af praktikere, kommuner og videnspersoner for at styrke opsamlingen, udviklingen og udveksling af viden om effektive metoder og redskaber.

Derfor foreslår regeringen en række nye initiativer, som tilsammen skal forbedre hjælpen og støtten til de mennesker, som udsættes for æresrelaterede konflikter. Vi har et godt beredskab, men det skal være endnu bedre og regeringen foreslår derfor en række initiativer, som skal forbedre exit-mulighederne fra undertrykkende miljøer. Derudover foreslås nye initiativer målrettet fagprofessionelle og andre, som i deres arbejde kan komme i kontakt med børn, unge og voksne, der udsættes for negativ social kontrol. Der iværksættes initiativer for at styrke viden om rettigheder, og de unge, som allerede i dag tager til orde og forsøger at bekæmpe negativ social kontrol, skal støttes. Endelig foreslår regeringen, at der indhentes ny indsigt og viden om udfordringerne, så indsatserne løbende kan blive justeret, så vi kan konfrontere de udfordringer, som vi står over for, med målrettede foranstaltninger.

Regeringens nye initiativer mod æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol er fordelt på følgende fire indsatsområder:

1. **Bedre hjælp til ofre**
2. **Styrket forebyggelse**
3. **Mobilisering af opgør med undertrykkelse og negativ social kontrol**
4. **Systematisk videns- og dokumentationsindsats**

BEDRE HJÆLP TIL OFRE FOR ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER OG NEGATIV SOCIAL KONTROL

Udslusningsboliger og støtteordning målrettet unge

Det sikre botilbud RED-Safehouse til børn og unge, der flygter fra æresrelaterede konflikter er af hensyn til beboernes sikkerhed præget af mange regler og begrænsede muligheder for et normalt ungdomsliv med venner og kærestere. De fleste af beboerne vil, når de igen føler sig trygge, og deres situation med familien har stabiliseret sig, få behov for mere frihed og løsere rammer.

Imidlertid kommer disse unge ofte fra en opvækst, hvor de ikke har haft mulighed for at bestemme over eget liv, og de har derfor ikke mange erfaringer med at træffe egne beslutninger, opsøge basal viden om samfundet og håndtere hverdagens udfordringer. Derfor har de brug for støtte og hjælp til at etablere sig i egen bolig.

En del af de unge har desuden måttet bryde med både familie og omgangskreds, hvorfor de oftest står uden nævneværdigt netværk. At flytte i egen lejlighed kan derfor for mange føles meget ensomt og isoleret.

Der er derfor behov for, at der etableres en egnet overgangsordning mellem ophold på et sikkert opholdssted til indflytning i egen bolig, hvor den unge kan modtage den nødvendige støtte. Der er ligeledes behov for, at unge, der har brudt med familie og omgangskreds, får hjælp til at opbygge nye netværk og på den måde får brudt deres isolation.

1. Udslusningsboliger til unge der har været på flugt

Der etableres udslusningsboliger til unge, der som følge af alvorlige æresrelaterede konflikter med familien har været på et sikkert botilbud som RED-Safehouse, landets kvindekrisecentre, opholdssteder eller døgninstitutioner. Udslusningsboligerne skal styrke den unge i overgangen fra et beskyttet ophold til egen bolig og skal derfor indeholde botræning, pædagogisk støtte og vejledning ved en socialrådgiver.

2. Støtteordning for unge

Der etableres en støtteordning bestående af professionelle med faglig viden om bl.a. æresrelaterede konflikter, vold og traumer. De skal støtte unge i overgangen til egen bolig og i at opbygge et nyt socialt netværk efter brud med familie og tidligere omgangskreds, og de kan i de tilfælde, hvor den unge ønsker det, og hvor sikkerhedssituationen tillader det, også varetage kontakten til familie og venner.

Styrket behandlingstilbud til unge

Når et barn eller en ung oplever æresrelaterede konflikter med sin familie, er det for mange en meget ensom, skræmmende og psykisk belastende oplevelse. Flere unge gennemgår i den forbindelse traumatiske oplevelser, og en konflikt kan efterlade dem ude af stand til umiddelbart at kunne tage vare på sig selv og opbygge en selvstændig tilværelse. Det kan derfor være nødvendigt, at de tilbydes psykologhjælp og terapeutisk behandling for deres traumer, før de kan lægge planer for fremtiden og opnå et selvvalgt liv.

Der er derfor behov for, at tilbuddet om psykologsamtaler og andre behandlinger styrkes, så flere kan modtage hjælp, og så børn, unge og voksne får tilbudt støtte i det nødvendige omfang og i højere grad målrettet deres individuelle behov.

3. Styrket behandlingstilbud af traumer mv. til personer udsat for æresrelaterede konflikter

Etnisk Ungs tilbud om psykologhjælp til personer, der har oplevet æresrelaterede konflikter, udvides, så flere kan modtage dette tilbud, og så den enkelte kan tilbydes flere psykologtimer end muligheden er inden for den nuværende ramme. Der vil endvidere være mulighed for at supplere psykologsamtaler med andre relevante behandlingsindsatser, der kan medvirke til en bedring af den udsatte unges tilstand, herunder f.eks. behandling af traumer.

Styrket koordineret sagshåndtering

Der er mange vanskeligheder forbundet med at forlade miljøerne, og for nogle er et brud med familien og miljøet forbundet med en særlig risiko for at blive opsøgt, udsat for systematisk chikane og trusler af bl.a. familie og netværk – selv efter de er anbragt eller har taget ophold på et sikkert botilbud. Der er eksempler på, at familier tager vidtgående midler i brug for at finde ud af, hvor deres barn opholder sig. Til eksempel melder nogle den unge savnet hos politiet, og andre forsøger at lade sig indskrive som voldsramte på det krisecenter, den unge har ophold på. Også de unge selv kan have svært ved at bedøm-

me deres situation og bringer derfor ofte sig selv i fare på grund af angst, stress eller savn af familien. Der findes også eksempler på, at fagfolk og institutioner utilsigtet udleverer oplysninger om f.eks. skoleskift, bankskift, adresse mv. til familien.

Endelig er personer udsat for æresrelaterede konflikter særligt udsatte, da de ofte mister al kontakt til familie og tidligere netværk i forbindelse med konflikten. Samtidig mangler de som regel basale hverdagskompetencer som følge af den kontrol, der har præget deres liv indtil konflikten, og de kan derfor have ekstra svært ved at overskue og navigere alene igennem konfliktforløbet.

Der er derfor behov for en koordineret indsats omkring den enkelte, der skal modvirke sikkerhedsbrist og være bindeled til de instanser, der under et sagsforløb er i berøring med den pågældende.

4. Bedre koordinering af myndighedernes håndtering af æresrelaterede sager

Der udvikles og afprøves en model for en styrket og koordineret rådgivning målrettet børn, unge og voksne udsat for alvorlige æresrelaterede konflikter. Koordineringen skal sikre en kontinuerlig indsats centreret omkring den enkelte fra start til slut i den enkeltes forløb. Indsatsen skal modvirke sikkerhedsbrist, støtte den pågældende og sikre koordinering mellem kommunen, opholdssted, uddannelsessted mv.

STYRKET FOREBYGGELSE AF ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER OG NEGATIV SOCIAL KONTROL

Rådgivningstilbud til kommunerne

I de senere år er der sket en stigning i antallet af personer, der søger hjælp på grund af negativ social kontrol og andre æresrelaterede konflikter. Blandt andet har diverse kampagner om æresrelaterede konflikter samt en række af initiativerne i National strategi mod æresrelaterede konflikter fra 2012 gjort børn, unge og voksne opmærksomme på deres rettigheder og muligheder for hjælp og støtte. Der er imidlertid stor forskel på kommunernes håndtering af æresrelaterede sager, og kun få kommuner har en egentlig beredskabsplan på området.

Der er derfor behov for, at kommunerne tilbydes rådgivning og hjælp til etablering af forebyggende foranstaltninger, så sager af æresrelateret karakter bliver håndteret hensigtsmæssigt og med forståelse for målgruppens situation.

5. Rådgivningstilbud til kommunerne

Der etableres et rådgivningstilbud i regi af Styrelsen for International Rekruttering og Integration til landets kommuner om forebyggelse og håndtering af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Rådgivningstilbuddet vil blandt andet have form af et rejsehold, der rådgiver kommunerne vedrørende forebyggende indsatser, exitforanstaltninger, sikkerhedsvurderinger, beredskabsplaner til brug for konkret sagsbehandling samt udvikling af en model for tværkommunalt samarbejde på tværs af forvaltninger.

Opkvalificering af fagpersoner og styrket oplysningsindsats

Styrelsen for International Rekruttering og Integration (tidligere Socialstyrelsen) har siden 2012 tilbudt gratis kurser om æresrelaterede konflikter til kommunalt frontpersonale, og der er fortsat en stor efterspørgsel på opkvalificeringen fra kommunernes side. Det er erfaringen fra de afholdte kurser, at der ligeledes er et stort behov for opkvalificering af andre faggrupper, der er i kontakt med målgruppen, herunder bl.a. boligsociale medarbejdere og medarbejdere på ungdomsuddannelser.

I nogle tilfælde sker det endvidere, at fagpersoner ikke i tilstrækkelig grad er opmærksomme på signaler fra de mere stille børn og unge og derfor ikke reagerer hensigtsmæssigt og i tide på deres mistrivsel. Samtidig oplever mange fagfolk, at de mangler viden og handlemuligheder, når de møder personer, som er udsat for æresrelaterede konflikter. I nogle tilfælde lader fagfolk sig påvirke af, at de børn og unge, de møder, kommer fra en fremmed kultur og lever under anderledes familie- og reaktionsmønstre. Resultatet kan være en misforstået berøringsangst, der ofte resulterer i manglende handling og iværksættelse af foranstaltninger.

Der er derfor behov for at styrke fagfolks kompetencer i forhold til at øge opmærksomheden på børn, unge og voksne udsat for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Der er behov for at styrke fagfolks viden om problematikken og give dem indsigt i deres situation og baggrund. Der er endvidere behov for at sikre rettidig, hensigtsmæssig og konsekvent handling, når et barn eller ung oplever alvorlige konflikter med familien eller nærmiljøet.

6. Styrket opkvalificering af fagpersoner

Der iværksættes efteruddannelse og information til relevante faggrupper om æresrelaterede konflikter. Opkvalificeringen skal bl.a. tilbydes kommunalt frontpersonale, kvindekrisecentermedarbejdere, studievejledere og UU-vejledere. Som noget nyt iværksættes en særlig opkvalificerende indsats målrettet nye faggrupper, herunder boligsociale medarbejdere, civilsamsfundsaktører og vejledere på grundskoler og ungdomsuddannelser m.fl.

7. Oplysningsindsats – opgør med berøringsangsten

Der iværksættes en oplysningsindsats målrettet frontpersonale og myndighedspersoner med henblik på at gøre op med berøringsangsten. Budskabet er, at man som fagperson altid skal handle, når et barn eller en ung mistrives, og at fagfolk ikke må tøve med at iværksætte relevante foranstaltninger ud fra misforståede kulturelle hensyn og fejlagtig respekt for andre familietraditioner.

MOBILISERING AF OPGØR MED UNDERTRYKKELSE OG NEGATIV SOCIAL KONTROL

Støtte til de unge, der siger fra

Flere unge begynder at sige fra over for familien eller miljøets negative sociale kontrol og hævder deres ret til at leve et selvvalgt ungdomsliv uanset køn, tro eller baggrund. Disse unge skal støttes, så deres budskab spredes, og så flere unge oplever, at de reelt har en mulighed for selv at vælge og forme egen tilværelse. Med henblik på at nedbryde kønsdiskriminerende og undertrykkende tendenser i særligt isolerede miljøer er der behov for at støtte mobiliseringen af nye stemmer og understøtte, at også civilsamsfundet aktivt tager del i kampen mod negativ social kontrol.

8. Støtte til unge, der siger fra over for negativ social kontrol

Der gives støtte til etablering af et landsdækkende netværk af unge meningsdannere, som har personlig erfaring med negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter, og som allerede forsøger at tage et opgør med undertrykkende normer. Netværket skal motivere flere unge til at turde sige fra over for negativ social kontrol og begrænsende normer.

Derudover afholdes et ungdomstopmøde om ligestilling, kønsroller og negativ social kontrol blandt unge i etniske minoritetsmiljøer. Ungdomstopmødet vil være en platform, hvor unge kan drøfte problemer og udfordringer, og hvordan de kan understøttes i at sige fra over negativ social kontrol og manglende ligestilling. Ungdomstopmødet vil blandt andet have deltagelse af en række toneangivende meningsdannere/rollemodeller, som kan motivere de unge og sætte fokus på, at det godt kan lade sig gøre at leve et selvstændigt og selvvalgt liv.

Fokus på rettigheder

Det er erfaringen, at der både blandt unge og forældre i nogle kredse er unuancerede forståelser af køn og seksualitet, og at emnerne stadig er omgærdet af tabu. Også misforståelser og myter omkring mødommen er udbredt, ligesom rapporten om nydanske LGBT-personers levevilkår fra 2015, som det fremgår af kapitel 1, viser, at nydanske LGBT-personer på en række områder har væsentlig dårligere levevilkår end andre LGBT-personer, og at dette som udgangspunkt opleves i forhold til egen familie og det etniske minoritetsmiljø.

Skal der i fremtiden ske en forandring for børn, unge og voksne i miljøer med stærke æreskodeks eller i miljøer præget af negativ social kontrol, er det nødvendigt, at der sættes ind med oplysning og holdningsbearbejdende tiltag i forhold til undertrykkende holdninger og handlinger. Det kan vi gøre ved bl.a. at informere og skabe rum for debat og refleksion om kønsroller, traditioner, rettigheder, ligestilling og ungdomsliv.

Indsatsen skal inddrage og målrettes både børn, unge, kvinder og mænd, og den skal afspejle både de problematikker, køn-

nene har til fælles, og de særlige forhold, der gør sig gældende for dem hver især. Indsatsen skal nå bredt ud i hele landet, bl.a. på skoler, klubber, foreninger, sprogskoler og relevante boligområder.

9. Fokus på børn og unges rettigheder

Det eksisterende Dialogkorps, der består af unge og forældre, der har haft personlige oplevelser med negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter, videreføres og udvikles. Korps et rejser rundt i Danmark, hvor de igangsætter dialog om bl.a. ligestilling mellem kønnene, ære, omdømme, negativ social kontrol, familiekonflikter og tvangsægteskaber. Dialogkorps et skal fremover nå en bredere målgruppe, og der udvikles en række nye dialogforløb, herunder bl.a. om køn, seksualitet og familie. Det nye forløb vil være med til at styrke forældrenes og de unges viden om bl.a. ligestilling og rettigheder i forhold til seksualitet.

10. Rettighedsindsats

Der udvikles en rettighedsindsats, som målrettes henholdsvis mænd og kvinder. Indsatsen skal bidrage til at give viden og skabe debat om køn, kønsroller, ligestilling og negativ social kontrol, herunder oplyse om rettigheder vedrørende egen økonomi, skilsmisse, vold, seksualitet, mød om mv. Over for mænd og drenge vil der blive lagt særligt vægt på bl.a. fædreroller og maskulinitet mv. Indsatsen vil bestå af et undervisnings- og debattilbud, som gennemføres af et særligt korps af undervisere, eventuelt med tilknyttede rollemodeller, der kan rekvireres frit af f.eks. sprogskoler, foreninger, boligsociale projekter mv.

Strategiske partnerskaber og lokalt samarbejde

Negativ social kontrol udøves ikke udelukkende i familier præget af et stærkt æreskodeks. I nogle tilfælde er det andre personer, grupper eller trossamfund, der har oparbejdet en betydningsfuld rolle i lokalmiljøet eller på de sociale medier, som udøver den negative sociale kontrol, og som samtidig aktivt opfordrer til at tage afstand fra majoritetssamfundets regler og normer.

Der er derfor behov for at støtte den del af civilsamfundet, hvor der er potentiale for at fremme positive fællesskaber for unge, som alternativ til de lukkede miljøer, der opfordrer til isolation fra samfundet.

11. Strategiske partnerskaber mellem kommuner, boligorganisationer og lokale foreninger

For at modvirke isolerede og lukkede miljøer støttes udvalgte kommuner i at etablere partnerskaber mellem kommuner, boligselskaber og foreningslivet. Som led i initiativet udvikles en model for samarbejde mellem beboere, myndigheder og civilsamfundsaktører. Indsatsen skal skabe et forum, hvor beboere og myndigheder mødes for både at løse akutte udfordringer i lokalmiljøer, men også for at forebygge mere fortløbende problemer som kriminalitet, parallelle retsopfattelser og social kontrol.

SYSTEMATISK VIDENS- OG DOKUMENTATIONSINDSAT

Undersøgelser, forskning og evaluering

Der er fortsat en begrænset systematisk og forskningsbaseret viden om æresrelaterede konflikter i en dansk kontekst i forhold til f.eks. årsagerne til problemerne, omstændighederne omkring konflikterne, nye tendenser i relation til negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter mv., samt en metodisk tilgang i indsatsen. Med henblik på at målrette og kvalificere kommende indsats er det nødvendigt løbende at kortlægge området og udarbejde anvendelsesorienteret forskning.

Der er brug for mere viden om målgruppen og om æresrelaterede konflikter, særlig for så vidt angår betydningen af opfattelser af maskulinitet, ligestilling og kønsroller. Og der er brug for at dokumentere og udbrede virkningsfulde metoder til fagfolk og kommuner med henblik på at sikre en velfunderet og målrettet indsats til målgruppen.

12. Nye undersøgelser, herunder i maskulinitet og kønsrollemønstre i religiøse og etniske minoritetsmiljøer

Der iværksættes en ny undersøgelse om unges oplevelse af social kontrol og frihed med fokus på udviklingen af både forældregenerationens og de unges relationer, herskende normer og holdninger til udøvelsen eller oplevelsen af negativ social kontrol, tvangsægteskaber og andet pres til en bestemt livsførelse. Endvidere iværksættes en undersøgelse, som belyser maskulinitetsopfattelsen og holdninger til f.eks. ligestilling, vold, seksualitet og kønsroller blandt særligt mænd fra etniske minoritetsmiljøer, og hvordan dette spiller sammen med f.eks. negativ social kontrol og dannelse af modkulturer.

13. Forskning og metodeudvikling med fokus på familiernes rolle i forebyggelsesindsatsen

Der iværksættes generel forskning inden for området, bl.a. vedrørende årsager, omfang og omstændigheder i forhold til æresrelaterede konflikter, og hvordan forskellige sociale strukturer spiller sammen i opretholdelsen af negativ social kontrol. Dele af forskningen skal indeholde metodeudvikling med henblik på udvikling af virksomme indsats til forebyggelse, holdningsbearbejdning og håndtering af æresrelaterede konflikter, herunder udvikling og afprøvning af en metode til målrettet familiebehandling af familier, hvis unge har ophold på RED-Safehouse eller andre botilbud som følge af æresrelaterede konflikter.

14. Evaluering af indsatserne, herunder kortlægning af indsatser og metoder der virker

Der iværksættes en evaluering af indsatserne i handlingsplanen. Desuden iværksættes en kortlægning af de nuværende indsatser og anvendte metoder i arbejdet mod æresrelaterede konflikter. Kortlægningen skal gøre det muligt at sikre vidensdeling og udbredelse af "best practice".

**FOREBYGGELSE AF
ÆRESRELATEREDE
KONFLIKTER OG
NEGATIV SOCIAL
KONTROL
NATIONAL
HANDLINGSPLAN**

2016/17:3

**Henvendelse om publikationen
kan i øvrigt ske til**

Udlændinge-, Integrations-
og Boligministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K
Tlf 6198 4000
www.uibm.dk

Omslag

Kontrapunkt

Tryk

Rosendahls a/s

ISBN

978-87-93422-22-3

ISBN elektronisk Publikation

978-87-93422-31-5

Publikationen kan hentes på
www.uibm.dk

